

Formentera: cara i creu del paradís

La menor de les Illes Pitiüses, Formentera, no és tan sols un paradís natural. Els seus 5.800 habitants permanents han de patir en nombroses gestions i serveis els problemes de la doble insularitat, respecte de Palma i d'Eivissa.

"A Formentera, quan hi ha temporal a mar, has d'anar amb més precaució a la carretera". Aquesta afirmació, aparentment incomprendible, ja la feia fa uns quants anys un component del grup musical Aires Formenterencs. "L'ex-

plicació és molt simple: si quan hi ha mal temps tens un accident de cotxe i en surts greument ferit, la llanxa-ambulància no et podrà portar a Eivissa a fer-te curar", afegia.

Certament, l'illa habitada més petita de les Balears (82 km²) no

és solament un paradís natural, amb les platges més belles de l'arxipèleg balear: els seus 5.800 habitants permanents també han de sofrir cada dia molts d'inconvenients.

Quan una dona ha de deslliurar, tampoc no ho pot fer a Formente-

CARMELO CONVALIA

VICENT MARÍ

ra; amb uns quants dies d'antelació ha d'ingressar a l'hospital de Can Misses d'Eivissa. Però hi ha hagut cas en què el nadó ha nascut a la mateixa llanxa que transporta les dones a punt de deslliurar.

Els joves que volen obtenir el carnet de conduir o els sense-feina que han de fer els papers de l'Inem han d'anar també a Eivissa. Fins fa poc, el DNI s'havia de renovar a la major de les Pitiüses, si bé ara ja es pot fer a Formentera.

Totes aquestes gestions quotidianes, que per als eivissencs no signifiquen cap més molèstia que la mitja hora que han de perdre

per fer-les, es tornen un maldecap per als formenterers, que sovint han de perdre un dia sencer per fer un tràmit burocràtic d'allò més senzill. A les cues que es formen a Eivissa per inscriure's a l'institut, visitar el Registre de la Propietat, el metge o per enllestir algun tràmit sempre tenen una atenció preferent els qui hi van des de Formentera. Com que es fan pagues de la situació d'aquestes persones, els cedeixen un lloc preferent en el torn d'espera.

Aquesta situació, els formenterers l'anomenen "triple insularitat", perquè l'illa es troba sotmesa

a un doble centralisme: el de Palma, de primer, i el d'Eivissa, a sobre.

El diputat de Formentera al Parlament balear, Santi Ferrer, de la Coalició d'Organitzacions Progressistes (COP), versió local del Pacte de Progrés, reconeix tots aquests inconvenients, però adverteix: "Viure a Formentera no és un càstig diví. Vius aquí perquè hi has nascut, però també perquè hi vols viure".

En opinió seua, el principal avenç que s'ha fet aquests darrers anys ha estat que la gent comença a tenir consciència que es possible

Dalt, vaixell que enllaça Formentera amb Eivissa. A sota, a l'esquerra, helicòpter per a evacuar ferits o malalts greus. A la dreta, Santi Ferrer, diputat de Formentera al Parlament Balear. Ferrer creu que la gent comença a tenir consciència que es poden reclamar coses.

Un poble contra els macroprojectes

CARMELO CONVALIA

Formentera ha estat considerada pels civissencs com un model urbanístic a imitar. L'illa, a diferència d'Eivissa, ha sabut combinar el creixement turístic i la preservació ambiental. Això, que a vegades s'ha mitificat excessivament (de desastres ecològics, també n'hi ha a Formentera), ha estat possible perquè en més d'una ocasió la població local s'ha mobilitzat contra grans macroprojectes. Així va passar el 1986, quan el milionari italià Giancarlo Parretti va voler construir una superurbanització a sa Punta Pedrera, amb port esportiu inclòs. L'illa i els seus partits polítics varen oposar-s'hi frontalment i el projecte es va arxivar. Igual va passar el 1993, quan una promotora catalana va intentar de construir un càmping de gairebé mil places a Ca Marí, també a la costa. El desequilibri que això hauria ocasionat va moure una vaga general a l'illa i una gran manifestació al carrer. Avui, aquest càmping també s'ha paralitzat.

El president del Grup Balear d'Ornitologia (GOB-Fomentera), Xavier Àlvarez, considera que la moratòria urbanística que s'acaba d'aprovar a cadascuna de les Balears és molt positiva, però que a Formentera ha quedat devaluada perquè no se n'han suprimit els sòls urbanitzables, cosa que sí que s'ha fet a les altres illes.

"Hi ha una contenció urbanística positiva. A les Àrees Naturals d'Especial Interès (ANEI), abans s'hi podia construir una casa cada 2,5 ha, i ara són inedifica-

bles. A més a més, també ha augmentat la protecció del sòl rústic. Però l'Ajuntament de Formentera no ha considerat necessari d'afectar també els sòls urbanitzables", es lamenta Àlvarez. En opinió seua, el govern balear i el Consell Insular són més valents en matèria urbanística que no l'Ajuntament, i això que és del mateix signe polític.

"Parlam de la necessitat urgent d'aturar el carro", explica gràficament el dirigent ecologista, perquè en temporada alta s'arriba a una situació "insuportable". Segons que afirma, la majoria de les places que es crearien amb els sòls urbanitzables que no s'han eliminat serien de caire turístic, cosa que encara acreixeria la pressió humana de l'illa a l'estiu. "Encara que aquestes urbanitzacions es prevegin com a residencials, a l'hora de la veritat seran de tipus turístic". I exposa: "Encara que només se n'augmenti la capacitat de cinquanta places turístiques, que ens expliquin per què ens fan falta ara cinquanta places turístiques més".

La necessitat de frenar la implantació de noves urbanitzacions, ni que siguin les tres o quatre que hi ha previstes a l'illa de Formentera, també és òbvia per una entitat de nova constitució, sorgida amb aquest objectiu fa unes poques setmanes: un grup de ciutadans de Formentera afirma que no entén per què la seua illa ha de ser l'única de les Balears que ha de mantenir vives les urbanitzacions no construïdes i també demanen que s'eliminin. **J. Ll. F.**

de reclamar coses, i que s'han de reclamar.

Esperant un hospital. De fet, durant la dècada passada Formentera va obtenir algunes millores, que Ferrer considera totalment insuficients. És el cas de l'helicòpter per a evacuar ferits o malalts greus. Abans, aquesta operació es feia només amb la llanxa –que, com s'ha dit, no podia sortir en dies de mal temps–, però ara els trasllats es fan molt més ràpidament amb l'helicòpter. La iniciativa, va ser del govern de Jaume Matas.

Els nous governants de les illes consideren que Formentera continua trobant-se molt per dessota del que necessita un lloc com aquest, realment aïllat. Santi Ferrer, i alguns dirigents illencs més, també del PP, consideren que la construcció d'un hospital adaptat a les circumstàncies de l'illa seria una gran passa endavant. "No demanem un hospital de neurocirurgia, però sí que volem que la gent d'aquí pugui ser atesa sense que per qualsevol cosa li perilli la vida".

L'actual centre de salut que hi ha a prop de Sant Francesc Xavier, la capital de l'únic municipi formenterer, absorbeix gairebé tota la demanda d'assistència sanitària de l'illa, però fonamentalment només fa atenció primària i no té possibilitats d'atendre casos que requereixin un especialista.

Fa tres anys, va visitar les Pitiuses el senador de l'illa canària de Hierro, i les conferències que va fer a totes dues illes van causar una autèntica sorpresa, sobretot quan va explicar que, a la seua illa, hi havia hospital, jutjat de primera instància, oficina de l'Inem i un seguit de serveis públics que a Formentera serien un somni. Com és que podia haver-hi tantes diferències en quasi tot en dues illes tan semblants en superfície i població, com són Formentera i Hierro?

Antoni Serra, treballador d'un establiment turístic, ho explicava molt gràficament: "Aquí hem de pagar els mateixos impostos que qualsevol habitant de l'estat, fi-

nançam els trens de la RENFE, els avions d'Ibèria i un munt de coses més, però no tenim res de tot això ni moltes coses que sí que hauríem de tenir”.

El transport és un dels entrebancs principals amb què topa la població. A l'estiu, els enllaços marítims entre Eivissa i Formentera són tan freqüents que fins i tot en sobren. Però el mal ve a l'hivern. Abans de la primera barca i després de la darrera hi ha grans lapses de temps sense comunicació entre ambdues illes, cosa que trastorna i condiciona el ritme de vida i de feina dels formenterers. Han d'estar sempre pendents del vaixell. Una vegada més, el temporal decideix a l'hivern quan la barca pot sortir o no. Cada any l'illa queda incomunicada de la resta del món durant uns quants dies per aquest motiu.

Massificació estival. Això, pràcticament no s'ho poden ni imaginar els milers de turistes que cada estiu multipliquen per quatre els 5.800 habitants estables que hi viuen. Durant els mesos de juliol i agost l'illa es torna un formiguer impressionant, replè d'italians i, en menor mesura, d'alemanys i anglesos. El contrast entre la massificació de l'estiu i la tranquil·litat absoluta de la resta de l'any és realment excepcional. A les altres illes Balears aquest fenomen també es dona, però no d'una manera tan marcada com aquí. “Si ningú vol viure de veritat l'estiu de Formentera, que no vengui per l'agost”, recomana Antoni Serra.

A l'estiu, l'illa es transforma en un gran *bungalow*. Formentera té unes deu mil places turístiques legalitzades en hotels, apartaments i hostals. Però, alhora hi proliferen les cases de pagès llogades a turistes i que constitueixen una part enorme de l'oferta turística insular.

A mitjan setembre, el *boom* turístic ja s'ha apagat pràcticament del tot i per l'octubre no hi resta ni un ànima. És llavors que els residents es dediquen a fer comptes de la temporada, a preparar la vinent... i a descansar. N'hi ha que després de servir paelles durant

l'estiu als italians es dediquen a conrear l'hort la resta de l'any, o a pescar amb el llagut. Llavors, a l'hivern, la vida es torna plàcida i es recupera el ritme quotidià. Formentera torna a ser l'únic indret de les Balears on no hi ha semàfors i on gairebé tothom es

coneix al carrer. Llavors les picabaralles polítiques domèstiques, la preocupació per l'equilibri natural de l'illa o els eters inconvenients de la insularitat hi tornen a recuperar el primer lloc.

Joan Lluís Ferrer

